

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

2 Quæ sint magiæ fundamenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

CAPVT XLIIII.

De Magia.

Constat Dubitationibus 6.

DVBITATIO I.

Quid sit magia, & quotuplex.

Duplex
magia.

SEQVITVR *Magia*, quæ est quæ-
ta species superstitionis, per quam
mira quædam & insolita ab ho-
minibus fiunt, dæmonum operâ.
Accipitur hoc nomen aliquando
generaliter; & ita duplex distin-
guitur *magia*, *naturalis* & *superstitiosa*. *Naturalis*
est ratio quædam operandi mira per causas natu-
rales, absque dæmonis opera. Huius extant multæ
regulæ & exempla apud Cardanum de varietate
rerum, Alexium Pedemontanum, Baptistam à
Porta, & alios: qui tamen Auctores quædam su-
perstitiosa passim admiscunt. Et quamuis hæc *ma-*
gia per se mala non sit, tamen est periculosa; quia
ingenia humana rebus curiosis & inutilibus im-
plicat, & ex curiosis magis curiosa reddit, ac sen-
sum ad magiã superstitionem introducit: nam sub
specie occultæ operationis naturæ, diabolus facilè
se admiscet, & ita occultæ virtuti causæ naturalis
tribuitur, quod ipsius præstigijs agitur. Vnde vi-
demus, maximos quoque magos velle haberi tan-
tùm professores magiæ naturalis, & omnia sua co-
nari tegere imagine quadam occultæ virtutis natu-
ræ. etsi enim interdum quosdam causas natu-
rales adhibent, hæc tamen vel nihil profus valent ad
effectum intentum, vel insufficientes sunt; & sic
necesse est, quædam signa, quæ ad magiam super-
stitiosam pertineant, adiungere. quare meritò
D. August. l. 8. de ciuit. c. 19. dicit: *Omnia miracula*
magorum, doctrinis sunt & operibus dæmonum. &
Apuleius apud Aug. eodem lib. c. 16. dicit, *ad dæ-*
mones pertinere diuinationes augurum, haruspicum,
varum, atque somniorum: ab his quoque esse miracu-
la magorum. & Lactantius l. 2. diuin. instit. cap. 17.
dicit: *Inuenta dæmonum sunt astrologia, haruspici-*
na & auguratio; & ipsa que dicuntur oracula, &
necromantia, & ars magica. & cap. 14. *Magorum*
ars omnis & potentia horum ad spirationibus constat.
Idem docet Ioannes Franciscus Picus l. 7. de præ-
notione rerum cap. 2. Omnes itaque libri, qui ma-
giam naturalem tradunt, suspecti habendi sunt, &
tamquam periculosi vitandi iuuentuti.

2
Magia
supersti-
tiosa.

Magia superstitiosa est ratio quædam operandi
mira per signa ope dæmonum. Sicut enim magia
naturalis vitur causis naturalibus, ita hæc vitur
signis, quæ sunt causæ morales: his enim ex pacto
allicitur dæmon vt faciat quod magus petit, & sic
ipsa signa facere videntur. vnde D. August. lib. 21.
de ciuit. cap. 6. *Allucinantur dæmones per creaturas,*
quas non ipsi, sed Deus creauit; vt nò animalia cibus,
sed vt spiritus signis, que cuiusque delectationi con-
gerunt, per varia genera herbarum, lapidum, ligno-
rum, animalium, carminum, rituum.

Est à dæ-
monibus
instituta.

Instituta autem sunt hæc signa & tota disciplina
primum à dæmonibus, vt ibidè Aug. docet. *Neq;*
enim potuit, inquit, *nsi ipsi docentibus disci, quid*

quisque illorum appetat, quid exhorreat, quo inuise-
tur nomine, quo cogatur: vnde *magia* artes, earumq;
artifices exiuerunt. Vbi tamen aduerte, dæmones
non delectari signis per se spectatis, sed quatenus
illis honorantur, aut ab eorum instituto pendunt.
hoc modo intellige Augustinum. Idem luculentè
docet Euseb. l. 5. de præparatione Euang. cap. 7. ex
Porphyrio; & Cyprianus oratione de idolorum
vanitate. Vnde parum refert quis inter homines
inuentor primus, seu primum instrumentum per
quod diabolus mundo hanc pestem infudit, exti-
terit, Greg. Turonensis lib. 1. hist. Francorum c. 6.
scribit, Cus primogenium Cham diabolo im-
buente fuisse totius magiæ artis inuentorem,
quem Persæ ad se venientem vocauerunt Zoroas-
trem; hunc igne cælesti consumptum, ab ipsis pro
Deo habitum. D. Clemens lib. 4. recognitionum,
putat etiam ante diluuium viguisse, & post dilu-
uium à Chamo traditam filio Mizraim, à quo
Ægyptij, Babylonij, & Persæ genus ducunt; qui
his artibus maximè dediti fuerunt. Hunc appella-
tum Zoroastrem communior opinio est, quam
refert D. August. l. 21. de ciuit. c. 14. Zoroastrem
inuentorem magiæ fuisse Regem Bactrianorum,
vixisse temporibus Nini Regis Assyriorum, à quo
& bello superatum; hunc solum in lucem editum
mox risisse.

Hæc *magia* duplex est, vel potiùs duplicem fi-
nem habet: vel enim refertur ad ostentationem,
aliudve commodum suum vel alienum; & sic vo-
catur nomine cõmuni *magia*: vel refertur ad ali-
quam noxam inferendam alteri, & propriè dicitur
maleficium aut *veneficium*, qualis est, quæ vul-
gò dicitur *sortiaria*. Græci hanc vocant *μαγική*,
id est, *venenariam*; illam *δυναμική*, quasi dicas *diui-*
nam operationem, & *νεκρομαντική*, id est, *operationem*
portentorum & rerum mirabilium. De magia &
aliis superstitionibus scripserunt eruditè nostri,
Bened. Pererius, & Mart. Delrio; ille breuiter, hic
copiosissimè. Nobis satis est fundamenta aperire,
& selectiora dumtaxat persequi; qui plura volet,
ab illis petat, licet.

DVBITATIO II.

Quæ sint magia fundamenta.

Diabolus, vt non statim appareret ipsum esse
operum magicorum auctorem; & vt faci-
lius hominibus curiosis hanc artem commenda-
ret, excogitauit quædam principia & fundamen-
ta, quibus positis, hæc ars videretur licita, & in na-
turalium rerum concursu, cõoperatione, sympa-
thia & antipathia fundata.

Primum est, Mundum & singulas mundi par-
tes esse animatas anima intelligente; quæ & ipsis
vitam tribuat, & vim intelligendi & sentiendi ha-
beat. Secundùm, Nomina deorum & dearum, vt
Iouis, Iunonis, non esse nomina malorum dæmo-
num, sed animarum istarum naturalium. quate-
nus

nus enim quæque animarum istarum habet vim intelligendi, eatenus vocari nomine masculino: quatenus autem animarum corpus, feminino. Itaque Plutonium & Proserpinam nihil esse aliud quam animam terræ, quatenus duplicem illam vim habet: Neptunum & Thetidem, animam aquæ: Iouem fulminatorem & Iunonem, animam aëris: Phænetam & Auroram, animam ignis: nouem Musas & nouem Bacchos, esse animas nouem cælorum; animas septem planetarum significari nomine Saturni, Iouis, Martis, Solis, &c. quibus etiam alia nomina & epitheta tribuunt. vocant enim Saturnum patrem deorum, dominum temporis, dominum altum, magnum, sapientem, arcanae contemplationis auctorem, absconditorem, custodem & ostentorem, auctorem vitæ & mortis. Lunam vocant Dianam, Lucinam, Proserpinam, Hecatem, reginam cæli, summam numinum, reginam manium, elementorum omnium dominam, reatricem mundi, calcantem tartarum, &c. similia plurima epitheta diuinitati propria ceteris tribuunt.

Hæc duo fundamenta excogitata sunt, vt quando magi expressè inuocant dæmones, non videantur ipsos inuocare, sed animas stellarum, vel elementorum, quas dicunt esse bonas virtutes, à Deo in ministerium & vtilitatem hominis, qui illis vti nouerit, per mundum distributas.

5
Refutatur
primum
fundamen-
tum.
Elementa
non esse
animata.

Sed hæc omnino vana sunt; Primum, Absurdum enim est dicere, terram, aquam, aërem, ignem, esse animata anima rationali & sentiente. si enim habent animam sentientem, etiam debent habere vegetantem, quæ sentienti subleuit, & sanguinem spiritumque; illius functionibus suppeditat. debent etiam habere organa suis figuris & temperamentis distincta. non enim potest esse sensus sine organo conuenienti, vt Aristoteles lib. 2. de anima probat, & omnia sentientia nobis nota declarant. Item si illa anima intelligit, bruta, plantæ, saxa & metalla non solum sentient, sed etiam intelligent: erunt prædita sapientia, scientia, arte, prudentia: tenebunt logicam, physicam, metaphysicam, mathematicam, theologicam, & similia, quæ nullus sanæ mentis dixerit. Rursus, partes elementorum dum separantur à toto, vel retinent animam, & sic erunt innumerabiles animæ in singulis elementis, vel amittunt eam, & rursus vnitæ toti recipiunt, & sic morientur assidue, & resurgent. Denique illæ animæ cum sint intelligentes, erunt liberi arbitrij; ergo iustæ vel iniustæ, beatæ vel miseræ, in via vel in termino; quorum nihil probabiliter dici potest.

6
Stellas non
esse anima-
tas.

Secundum, Absurdum etiam est, cælum & stellas animatas ponere: est enim contra communio sententiam SS. Patrum & Theologorum, & numeratur à D. Hieronymo epistola ad Pâmachium & Avitum, inter errores Origenis. Nicephorus etiam lib. 17. hist. c. 28. inter anathematizatos, quos Synodus 5. Constant. contorsit in Origenem, ponit etiam hunc: *Si quis dicit, cælum, & solem, & lunam, & stellas, & aquas, quæ supra cælum sunt, animatas quasdam esse & materiales virtutes, anathema sit.* Eadem sententia erroris damnata est à Facultate Parisiensi, tamquam occasionem idololatriæ præbens. Vnde Conradus Wimpina lib. de superstitione cap. 7. & 8. docet, diabolus philosophis inseruisse opinionem de anima mundi, vt cultum diuinum tribuerent creaturæ & partibus mundi. Hinc ferè omnes Platonici vel magi fuere, vel

magia fauere; ad eodè vt etiam Marsilius Ficinus ab hac peste non fuerit omnino immunis, vt patet ex lib. 3. de vita cælitus comparanda.

Præter rationes prædictas, quibus illud refutari potest, hæc vna sufficiat, quod sacra Scriptura & Religio Christiana nullas agnoscat creaturas rationales præter homines & Angelos. Si aliæ essent, non deberent ignorari, cum ad eandem societatem pertineant.

Nec obstant quædam locutiones Scripturæ, vt Adrati- docet Damascenus lib. 2. de fide orthodox. cap. 6. *nes in con- trarium.* in fine, sic scribens: *Nullus etiam cælum aut luminaria arbutretur animata; inanima enim sunt & insensibilia. quare si Scriptura dicit: Latentur cæli & exultet terra; Angelos, qui sunt in cælo, & homines, qui in terra, ad latitudinem vocat. Non est etiam Scriptura propositio uti, & de rebus inanibus tamquam animatis differere; vt, Mare vidit & fugit, &c.*

Similiter non obstat quod quidam Patres cælo animam & spiritum tribuere videantur; quia intelligunt animam assistentem, non informantem, quæ nihil est aliud, quam intelligentia motrix cæli, vt Peripatetici loquuntur. Vide D. Thomam 1. p. q. 70. ar. 3. & comment. nostrorum Conimbr. in lib. 2. de cælo cap. 1. q. 2.

His adde, Etiam si essent tales animæ, parum tamen iuuare posse magicas operationes; tum quia alligatæ essent suis corporibus, nec rebus humanis possent interesse; tum quia non possent iuuare nisi per virtutes astrorum, nimirum per lumen & influentias, (si tamen præter lumen & calorem sunt influentiæ) quæ minimè ad effectus magicos sufficiunt. Præterea vel illæ animæ essent bonæ vel malæ: si bonæ, non vellent iuuare ad opera vana & noxia, qualia ferè sunt magorum: si malæ, quid opus est ad illas confugere, cum dæmones ad iuuandum in huiusmodi sint paratissimi?

Ex his patet, nominibus illis non animas inuocari, quæ nullæ sunt, sed dæmones, qui se fingunt esse animas stellarum & elementorum, vt sub his nominibus ipsi colantur.

Tertium fundamentum est, Præter Angelos bonos & dæmones malos, esse multa genera dæmonum bonorum, quorum alij sint cælestes, & præsentis stellis, & animabus illarum: alij elementares; ex quibus alij sint ignei, alij aërei, alij aquatici, alij terreni. Ita tradit Agrippa lib. 3. cap. 16. Eadem est sententia Platoniorum.

9
Fundamen-
tum.

Sed est contra Scripturas, & Ecclesiæ doctrinam, quæ nullos dæmones nisi malos agnoscit, vide D. August. lib. 8. de ciuit. cap. 13. & 14. & sanè si boni sunt, quomodo iuuant ad opera vana & curiosa, ad ostentationem, ad maleficia? quomodo homines decipiunt, & in varias fraudes impellunt? si boni, cur magia sub pœna mortis in veteri Testamento prohibita? cur damnata ab Ecclesia? cur olim proscripserit à Repub. Romana? statim enim Euangelio illucescente Resp. Romana, et si peristeret in infidelitate & cultu idolorum, tamen magiam cœpit cognoscere esse perniciosam, & malorum spirituum auxilio subnixam; vt ex gestis Martyrum constat, & L. 2. C. de maleficis & mathematicis.

Quartum fundamentum est, Animam humanam, quando in magnum desiderium exardescit, habere sufficientem potestatem ad imprimendam verbis, scripturis, imaginibus, & characteribus vim quamdam, quæ naturaliter efficax sit, & ener-

10
Fundamen-
tum.

giam habeat ad effectum desideratum; modò illa proportionem quamdam ad hunc effectum habeant, quæ in eo significando sita sit. v.g. si alicui velis inferre noxam aliquam, adhibenda sunt verba, vel alia signa, quæ noxam illam aliquo modo designent: si concitare ad amorem, debent ea adhiberi, quæ amorem significant, depictis duobus sese mutuo complectentibus, vel alia ratione: si ad odium, duobus inter se pugnantibus.

5. Funda-
mentum.

Quintum est. Imagines & characteres siderum, & signorum cælestium sub congrua sibi constellatione fabricatos, concipere vim siderum, ad occultos & mirabiles effectus, ad quos ipsa sidera valent. Hæc duo fundamenta excogitata sunt ad persuadendum, omnes incantationes, adiurationes, characteres, & sigilla, quæ ab ipsis adhibentur, naturaliter operari per vim ipsi à sideribus vel ab ipsa anima impressam, atque adeo omnem operationem magorum per signa, esse naturalem.

11. Refutatur hæc
duo funda-
mentum.

Sed hæc omnino vana esse, nec vlla probabili ratione niti, constat ex Philosophiæ principiis. Primò, Quia anima imaginando vel desiderando non potest res externas alterare, aut illis aliquam qualitatem imprimere: nam actiones illæ sunt immanentes, quæ nullum effectum in rem separatam producant. possunt quidem concitari spiritus & humores; sed hæc ipsi substantiæ animæ sunt præsentissima, & naturalem ad illam subiectionem habent. Quòd autem magi dicunt, esse similem subiectionem & obedientiam rerum externarum ad animam, quando vehementi desiderio fertur, est contra rationem, & omnem experientiam, & contra illud Domini, Matth. 6. *Non potest ad staturam suam adicere cubitum unum.* & Matth. 5. *Non potes unum capillum album facere aut nigrum.* si non possumus rem tam coniunctam mutare, quomodo rebus externis vires effectrices imprimere?

Secundò, Verba non sunt capacia talis virtutis; nam in substantia nihil sunt aliud quàm voces & soni meri; quibus nihil magis euanidum, aut ineptum stellarum virtutibus, aut aliis qualitatibus excipiendis. Vnde sicut vox non potest esse proprie alba aut nigra, (alio enim sensu Græci *phyllo nevlio*, & Latini claram vocem dicunt) lucida aut tenebrosa, calida aut frigida; ita nec accipere vires à stellis vel anima impressas, quibus corpora immutet. sed nec significatio quidquam ad hoc iuvare potest: quia nihil in ipsis vocibus ponit, cum solum sit denominatio extrinseca ab institutione hominis, quæ præterit. Vnde ridiculum est in vocibus requirere significationem effectus, ut possint virtutem physicam ad effectum illum producendum recipere.

Idem dicendum de aliorum signorum significatione. cum enim hæc nihil sit aliud quàm extrinseca quædam rationis ordinatio vel relatio circa vocem facta, non potest villo modo esse dispositio ad aliquam qualitatem realem suscipiendam; nec iuvare quidquam ad physicam actionem, sed solum ad moralem, quæ fit alluciendo naturam intelligentem ad aliquid ex pacto efficiendum. Itaque pertinent omnia illa signa & significationes ad pacta quædam cum spiritibus malignis, ut sæpè ostendit D. August. l. 2. de doct. Christ. c. 21. & sequent.

Tertiò, Etsi anima aliquid imprimeret illis signis; id tamen statim evanesceret, nec posset hære

re & diu operari: at signa magica diutissimè vim habent. Denique non possent operari in res valde distitas; quod tamen signa magica præstant.

Vanissimum etiam est quod de imaginibus & characteribus astronomicis docet: ut cum dicunt, imaginem leonis insculptam auto, sole existente in prima facie leonis, (id est, in aliquo ex decem primis gradibus illius signi) & manè exoriente, concipere vim contra phantasmata melancholica, hydropem, pestem & febres. Eamdem, si fiat sole in corde leonis existente, & medium cæli obtinente, accipere vim contra calculum & nephriticos dolores, & alia huius generis innumera, quibus eorum libri sunt pleni.

Hæc vana esse, Probatur Primò, Quia ipsa astra tales vires non habent, vel si habent, non constat quanam ex omnibus illa sint: hoc enim nulla experientia deprehendi potest. Secundò, Etiam si constaret quanam astra hanc vim habeant, tamen ea ab hominibus secerni, colligi, & veluti seorsim conuolari non potest: nam omnia agunt in omnem partem, & effectus inter se miscentur; vnde nullius astri mera & sincera virtus colligi potest. Tertio, Si quam vim habent, eam potius imprimunt herbis, lapillis, & metallis, in quæ lōgo temporum tractu assidue agunt; quàm rebus arte factis, quæ ad breue tempus illis obiciuntur. Item si quid istis imprimerent, id statim evanesceret, nec posset ad vsum adhiberi. Quarto, Figura arte impressa non est idonea dispositio ad qualitatem, aut virtutem physicam excipiendam: videmus enim ignem, solè, & alia quæ agere in aurum, vitrum, & similia subiecta, qualiscumque demum figura in illis descripta sit. vnde sæpè Aristoteles docet, res mathematicas abstrahere à materia sensibili. Itaque superstitiosum est insculpere formam leonis, scorpion, aut alterius animalis, ut possit excipere vim illius astri, quod tali nomine ab hominibus vocatur. Quintò, In cælo non sunt tales figure, quales ponunt mathematici, sed illæ conficte sunt ex aliqua confusa & rudi similitudine dispositionis astrorum cum tali figura, ut omnia astra 48. figuris seu asterismis possint comprehendi & exprimi. Itaque non magis est ibi imago leonis quàm vulpis, virginis quàm asini, arietis quàm lupi, scorpion quàm catuli, & ita de ceteris. potuissent enim hæc aliis rebus assimilari, si mathematicis placuisset. Simili modo ponunt 36. facies in Zodiaco, quas mirificè describunt, & miram vim habere asserunt. Ex quibus perspicuum est, ad excipiendam virtutem leonis cælestis, non magis valere imaginem leonis terreni, quàm bouis vel hominis: idemq; dicendum in ceteris: ut mirum sit, Caictanum q. 69. a. 2. potuisse in mentem inducere, huiusmodi imagines aliqui valere. refutat eandem D. Aug. l. 10. de ciuit. c. 11. & D. Thomas q. 69. ar. 2. & lib. 3. contra gentes c. 105.

Adde, his imaginibus interdum adiungi alios characteres; interdum etiam illis adhiberi iussus ex thure, galbano, storace, aloë, & similibus, ut vim habeant; quod est mera idololatria.

Ex his patet, effectus & operationes magorum non posse per hæc fundamenta reduci ad causas naturales. quare cum alia non habeant, superest eas referendas ad malorum demonum opem, cum quibus plerique eorum etiam expressa pacta contrahunt.